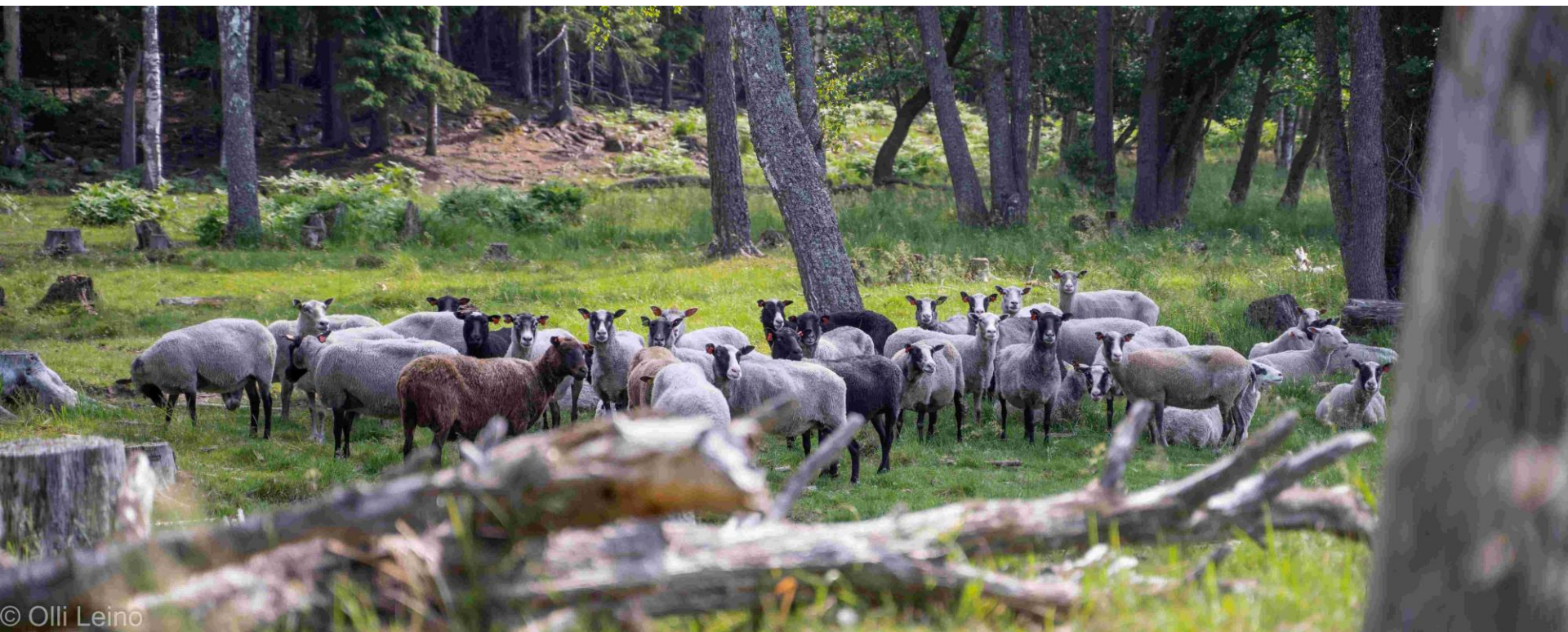

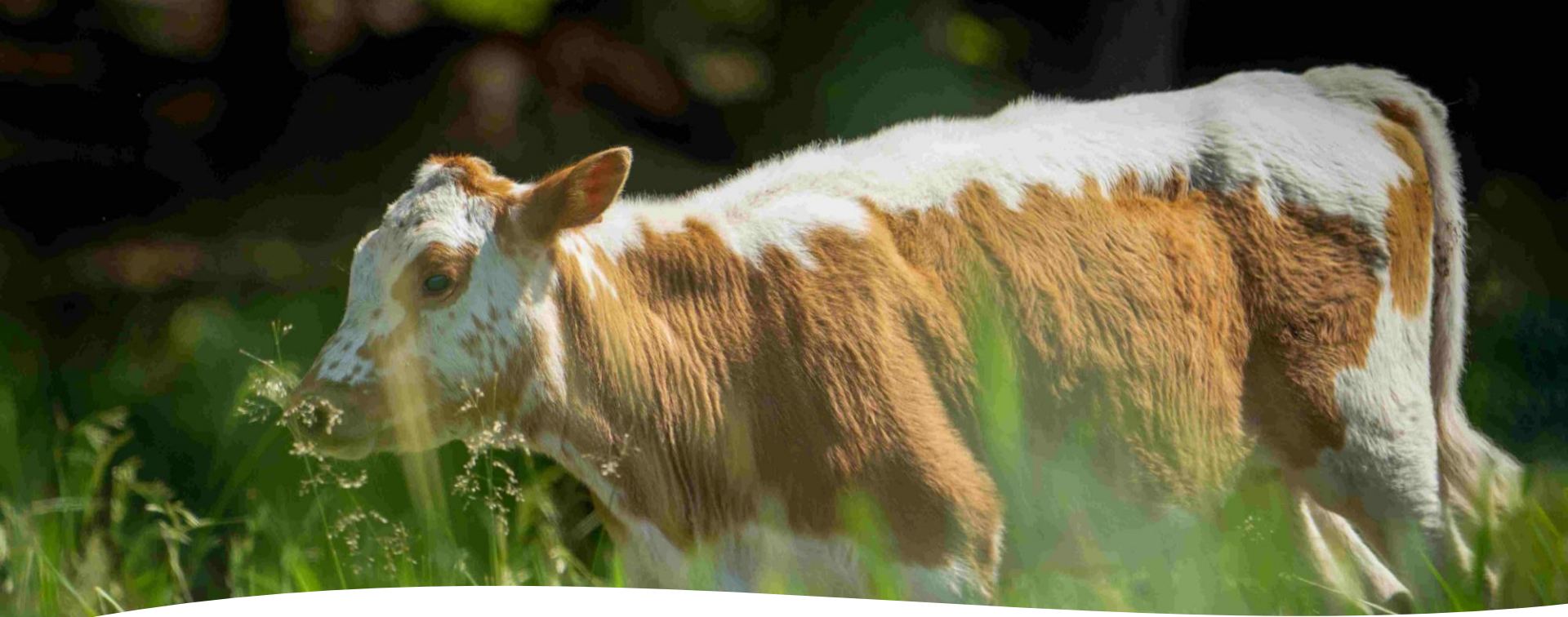
Laidunnuksen merkitys eläimen hyvinvoinnille

© Olli Leino

Eläinten hyvinvointikeskus EHK
Satu Raussi
Tiina Kauppinen

**Hyvinvointi on
eläimen kokemus
omasta
psyykkisestä ja
fyysisestä
olotilasta**

- Hyvinvointi voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen mahdollisuudet **sopeutua** ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin.
- Jos sopeutuminen ei onnistu tai sopeutumisesta aiheutuu jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta, käytöshäiriöitä tai haittaa terveydelle, hyvinvointi heikkenee.
- Eläimen hyvinvointiin vaikutetaan **pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella.**

Mitä eläimen hyvinvointi sisältää?

Hyvä
hoitaja

Laji-
tovereiden
seura

Tarpeeksi
ruokaa ja
juomaa

Terveys

Sopiva
ympäristö

Hyvä
kohtelu

Mukava
makuu-
paikka

Tuskaton
kuolema

Tilaa
liikkua

Luontainen
käyttäyty-
minen

Ei pelkoa

Lajinmukainen käyttäytyminen on tärkeä osa hyvinvointia

- Hyvinvoivalla eläimellä on mahdollisuus tyydyttää olennaisimmat käyttäytymistarpeensa
- Välttämätöntä myös normaalille kehitykselle
- Lopputulos ei ratkaise, vaan itse käyttäytyminen
- Ulkoinen ja sisäinen säätely
- Jos ei pysty >
 - Turhautuminen
 - Stressaantuminen
 - Terveysongelmat
 - Fysiologiset muutokset
 - Käyttäytymismuutokset (usein haitallisia tai patologisia)

Olellnaiset käyttäytymistarpeet

- Liikkuminen
- Ravinnonhankinta
- Lepo & uni
- Kehonhoito
- Lämmönsäätely
- Sosiaalisuus
- Tutkiminen & ympäristön tarkkailu
- Leikkiminen
- Lisääntyminen & jälkeläisten hoito

Hyvinvointia edistävät

Käyttäytymistarpeiden toteuttaminen

Hyvä ihmisen ja eläimen välinen suhde

- Tutkitut, tehokkaat keinot eläinten käsittelyyn ja koulutukseen sekä opetukseen
- Eläintenpitäjän ja hoitajan pätevyys

Positiivinen tunnetila

- Lajityypillinen käyttäytyminen, leikki

~ 70 % nautatiloista päästää eläimet laitumelle
kesäisin

Pakollista kaikilla luomutiloilla

Pakollinen ulkoilu parsinavettatiloilla

Vapaaehtoista pihattotiloilla

~12 % maitotiloista järjestää lehmille ulkojaloittelun myös talvisin

Laidunnuksen hyvinvointietuja

- Mahdollistaa lajinmukaisten käyttäytymistarpeiden toteutumisen
 - Syömiskäyttäytyminen
 - Makuukäyttäytyminen
 - Sosiaalinen käyttäytyminen
- Yleiskunto ja terveys
 - Jalat, sorkat, utareet
- Monipuolinen kattaus syötäviä kasveja ja sieniä -> valinnan mahdollisuus
- EFSA 2009: Lypsylehmien laidunnuksen hyvinvointihyödyt ylittävät haitat

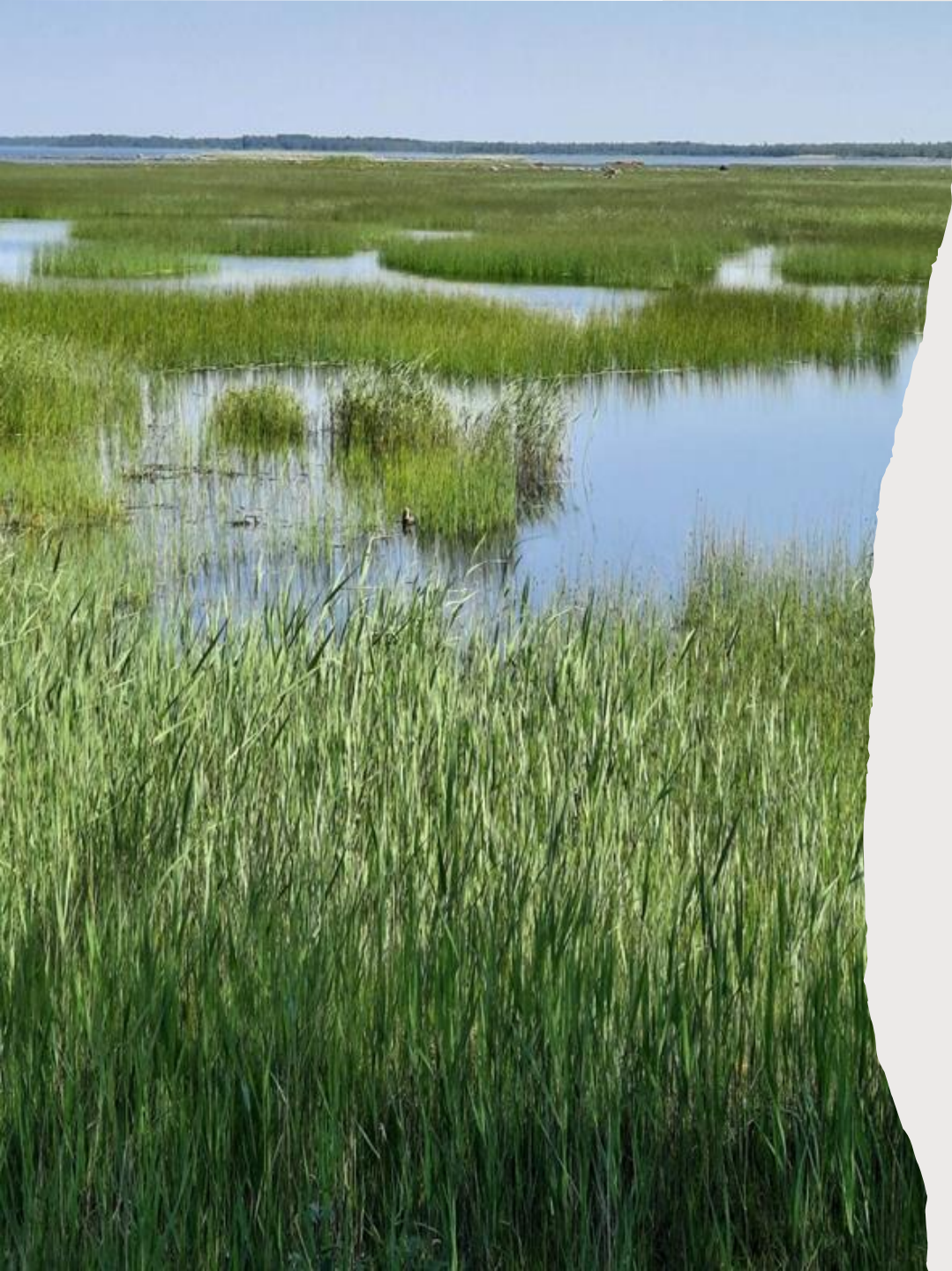
Laidunnuksen hyvinvointietuja

- Lypsykarjalla todettu:
 - alentaa kuolleisuutta
 - vähentää ihovaurioiden ja poikimavaikeuksien määrää
 - edistää jalkaterveyttä
- Perinnebiotoopeilla (PerinneHyvä) hiehoilla todettu:
 - parempi kuntoluokka laidunkauden jälkeen (lihavat hoikistuneet > parempi hedelmällisyys)
 - vähemmän ihovaurioita ja ontumista kuin ennen laidunkautta
 - eläimet puhtaampia
 - enemmän lajinmukaista käyttäytymistä, kuten leikkiä

Laidunnus edistää myös yhteistä hyvinvointiamme

- Eläimet
- Ihmiset
- Ympäristö

Rantalaidunten haittaeläimiä

- Paarmat
- Isomaksamato (*Fasciola hepatica*)
 - Väli-isäntänä yleensä pikkulimakotilo
 - Nauta voi saada tartunnan syötyään väli-isäntiä rantakasvillisuuden mukana
 - Myös lampailla; tarttuu lajin välillä
- Punkit
 - Voivat levittää nautoihin punatautia, joskin harvinaista
- Loiset
 - Lampailla tarvittaessa loislääkitys
 - Välivuosi laidunnuksessa tai lajikierto (erit. karitsat herkkiä; välivuosi tarpeen)
 - Ei lajikiertoa, jos naudoilla ollut tarttuvia sorkkasairauksia ja/tai isomaksamatoa

Laiduntajille haitallisia

- Myrkkyykeison syöminen voi tappaa naudat
- Myrkylliset levät voivat tappaa > estää eläinten pääsy veteen, jos näkyvää levää
- Rannalle ajautuvat roskat ym.

NÄIN EROTAT KOIRANPUTKEN MYRKYLLISESTÄ MYRKKYYKEISOSTA

Kukinto: Laakeahko, ei puolipallomainen.

Elinympäristö: Pihdoilla, tienpietareilla, niityillä, vanhoilla laidunmailla, useimmiten ihmisten muokkaamissa ympäristöissä.

Lehdet: Kolminkertaisesti parilehdykkäisinä näyttävät paljon hienommilta ja hienopiirteisimmiltä kuin myrkkyykeison lehdet.

Kukinto: Suuri, puolipallomainen.

Elinympäristö: Aina veden äärellä tai vedessä.

Lehdet: Leveät, sahalaitaiset lehtiluskat.

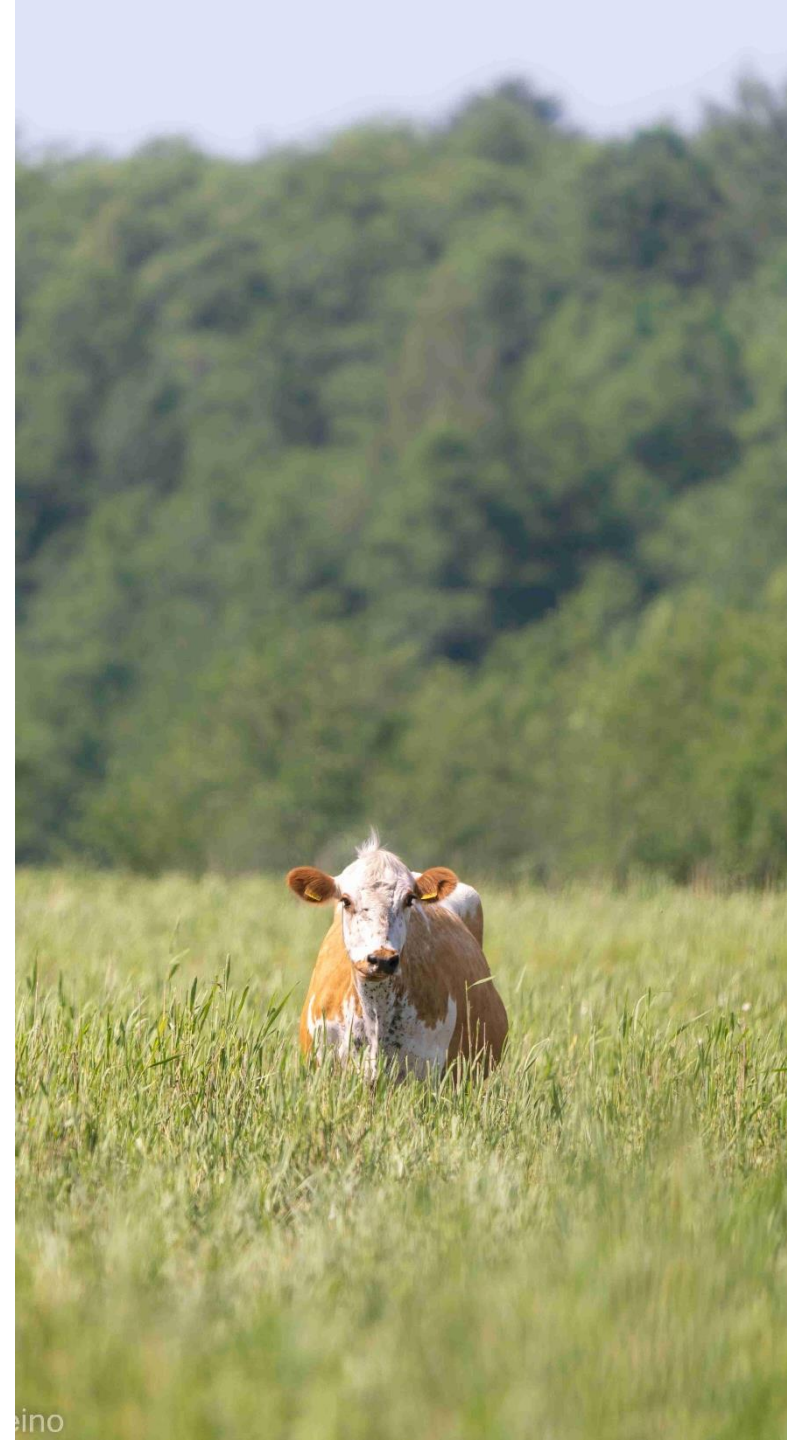
Huom. Toisen myrkkyyputken, myrkkyykatkon, tunnistaa punatäpläisestä varresta ja pahasta hajusta.

Koiranputki (*Anthriscus sylvestris*)

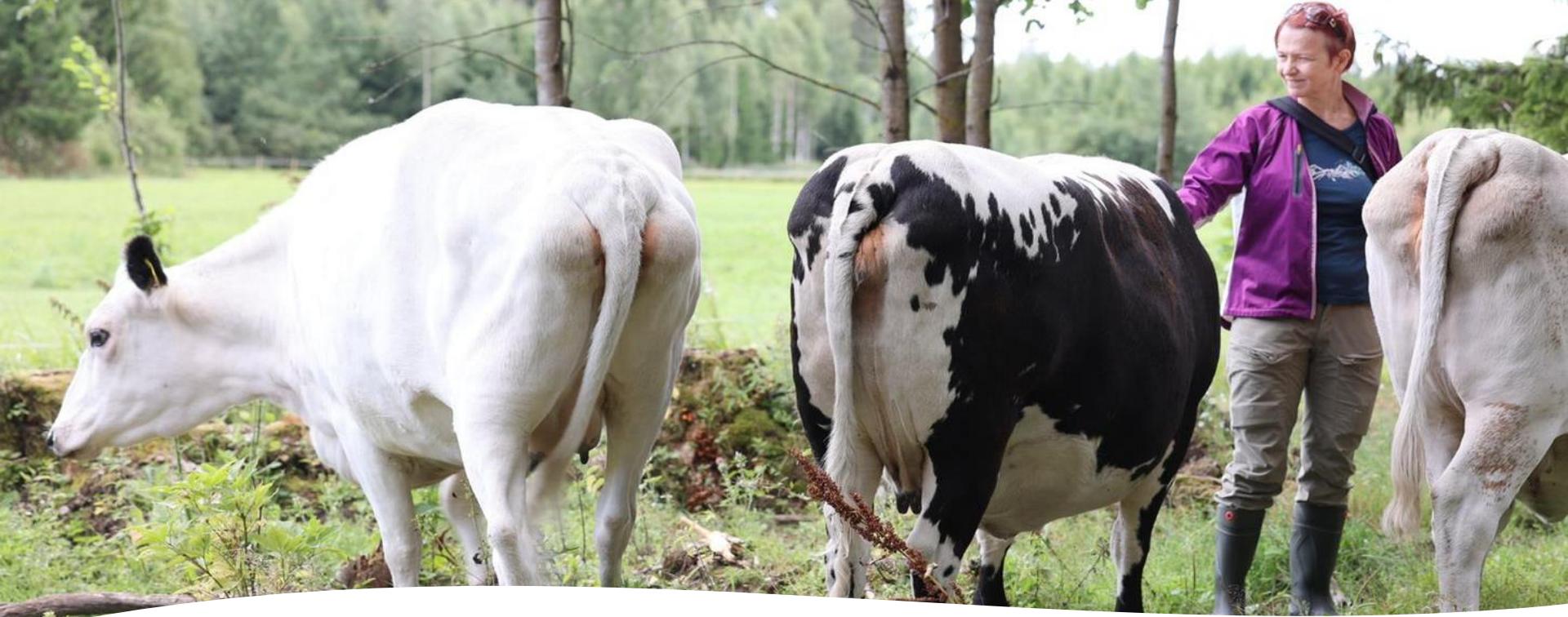
Myrkkyykeiso (*Cicuta virosa*)

A photograph of a sheep farm in a grassy field. In the foreground, a white sheep with a black face patch looks directly at the camera. Behind it, another white sheep with a black face patch stands in the tall grass. Further back, several black sheep are grazing. The field is bordered by a line of trees, and a lake is visible in the distance under a blue sky with white clouds.

Entä ilotulitteet, dronet, pedot?

- Pedot
 - Petovahingosta (ahma, ilves, karhu, susi) voi saada korvauksen
 - (Irto)koirista voi aiheutua ongelmia
 - Saarilaidunnus ja eläinsuojelulaki?
- Ilotulitteet, dronet
 - Ilotulitteiden ampuminen pelottaa lähes kaikkia eläimiä
 - Laidun(lauma)eläimet voivat panikoida

Rantalaiduntajien hyvinvoinnin tarkkailu ja eläinten käsittely

- Laidunkauden aikainen säännöllinen eläinten hyvinvoinnin tarkkailu
 - Ei laitumelle, jos jo keväällä hoikkia / takaisin kesken kesän, jos ruoka loppuu
 - Erit. karitsat! ”luonnonlaitumet on aikuisten paikkoja”
 - Virkistyskäyttäjiä voi opettaa eläinten hyvinvoinnin tarkkailuun, myös infotaulut yhteystietoineen tarpeen
 - Laidunkausi on päivystystyötä (eläinsuojelulaki: 1 krt/pv)
- Eläinten löytämistä helpottavat GPS-pannat
- Hyvät aidat ja aitojen jatkuva huolto
 - Sähköpaimen hälyttää lankarikosta

Laiduntavat
eläimet tärkeitä
myös
kuluttajille!

Kuluttaja arvostaa:

- Eläinten terveys ja ennaltaehkäisevä eläinterveydenhuolto
- Ruokinta ja vesi
- Hyvä kohtelu ja käsittely sekä tuotantotavan luonnollisuus
- Laidunnusmahdollisuus, elintila, liikkumisen vapaus

Kiitos!

elaintenhyvinvointikeskus

Eläinten hyvinvointikeskus

Eläinten hyvinvointikeskus

Ehkeskus